

Nr 32

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning om anslag för budgetåret 1965/66 till Upplysningsverksamhet i utlandet angående Sverige jämte i ämnet väckta motioner.

(1:a avd.)

I propositionen nr 1 har Kungl. Maj:t (bilaga 5, punkt D 5, s. 53—58 av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över utrikesdepartementsärenden för den 4 januari 1965) föreslagit riksdagen att till Upplysningsverksamhet i utlandet angående Sverige för budgetåret 1965/66 anvisa ett reservationsanslag av 4 744 000 kr.

I detta sammanhang har utskottet till behandling förehaft

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av fru *Myrdal* och herr *Kaijser* (I: 145) och den andra inom andra kammaren av herrar *Ståhl* och *Wahlund* (II: 185), i vilka hemställts att riksdagen måtte bevilja ett statsbidrag till Utlandssvenskarnas förening med 50 000 kr. för budgetåret 1965/66,

dels ock två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Virgin m. fl.* (I: 369) och den andra inom andra kammaren av herr *Heckscher m. fl.* (II: 432), i vilka hemställts att riksdagen måtte till Upplysningsverksamhet i utlandet angående Sverige för budgetåret 1965/66 anvisa ett reservationsanslag av 8 744 000 kr.

Beträffande de skäl, motionärerna anfört till stöd för sina yrkanden, får utskottet hänvisa till motionerna I: 145 och II: 386.

Anslaget är för innevarande budgetår uppfört med 4 379 000 kr.

Departementschefen har inledningsvis framfört följande *allmänna synpunkter*.

Medelsanvisningen till upplysningsverksamheten i utlandet föreslås fördelad på tredje, sjätte, åttonde och tionde huvudtitlarna. Därvid har anslagen för kommersiell och turistisk information liksom tidigare upptagits under tionde huvudtiteln, bidragen till Svenska institutet för lektorat i utlandet, stipendie-, kurs- och gästföreläsningverksamhet under åttonde, bidraget till Sveriges Radios utlandsprogram under sjätte, medan bidragen till Svenska institutet, Svensk-amerikanska nyhetsbyrån, Svensk-internationella

pressbyrån samt anslagen till Utländska pressbesök och Övrig upplysningsverksamhet samlats under tredje huvudtiteln.

Bidrag till Svensk-amerikanska nyhetsbyråns verksamhet i Stockholm föreslås upphöra i och med USA-kampanjens avslutning, då verksamheten i fråga bör övertas av utrikesdepartementets pressbyrå och Svenska institutet.

Samordningen och rationaliseringen av den statliga och statsunderstödda upplysningsverksamheten fortgår såväl i Sverige som på ett växande antal utlandsmarknader.

Bidragen under tredje huvudtiteln till här ifrågavarande upplysningsorgan föreslås höjda med 365 000 kr. Härav tillföres Svenska institutet 275 000 kr. för att möta anslagsbehov betingade av automatisk och allmän kostnadsstegring samt önskemålet att i lönehänseende likställa föreståndarna för institutets London- och Pariskontor med specialattachéer inom utrikesförvaltningen. Svensk-amerikanska nyhetsbyrån föreslås få ett med 65 000 kr. ökat anslag, medan höjningen för Svensk-internationella pressbyrån föreslås stanna vid 25 000 kr.

Beträffande *Svenska institutet för kulturellt utbyte med utlandet* framhåller departementschefen, att institutet genom den stora ökningen av statens bidrag för innevarande budgetår gavs så betydande utvecklingsmöjligheter, att institutet i år torde böra inrikta sig främst på en fortsatt rationalisering inom ramen för den samordnade upplysningsverksamheten. Av anslagsökningen beräknas cirka 200 000 kr. åtgå till att möta automatiska kostnadsstegringar. För att ernå paritet i fråga om löner och övriga förmåner åt institutets platschefer i London och Paris med motsvarande stats-tjänstemannaförmåner beräknas 25 000 kr. Dispositionen av återstående 50 000 kr. bör bestämmas gemensamt av institutet och den särskilde rådgivaren i upplysningsfrågor.

I fråga om *Svensk-amerikanska nyhetsbyrån* framhåller departementschefen i huvudsak följande.

Under år 1964 har Svensk-amerikanska nyhetsbyrån och USA-kampanjens verksamheter integrerats, varjämte utgivningen av handelskammartidskriften *American-Swedish Monthly* övertagits av nyhetsbyrån. För att genomföra detta har särskilde rådgivaren i upplysningsfrågor i samråd med upplysningsberedningen ställt ca 215 000 kr. till nyhetsbyråns förfogande. Statsbidraget för innevarande budgetår har därmed i verkligheten uppgått till omkring 900 000 kr.

Efter verkställd utredning angående samverkan mellan organen för svensk upplysningsverksamhet i utlandet har föreslagits, att Svensk-amerikanska nyhetsbyråns Stockholms-kontor skulle upplösas och att dess arbetsuppgifter skulle övertas av i första hand Svenska institutet och i andra hand av Svensk-internationella pressbyrån och i sista hand av utrikesdepartementets pressbyrå.

Den föreslagna omorganisationen har emellertid inte kunnat äga rum på grund av tillkomsten av USA-kampanjen. Vid kampanjens avslutning med utgången av år 1965 bör den emellertid enligt departementschefen ske.

Nyhetsbyråns uppgifter i Stockholm föreslås fördelade så, att Svenska institutet övertar de producerande funktionerna hos byråns Stockholms-kontor. Institutet blir därmed i detta hänseende New York-kontorets hemmaorganisation. Uppgiften att i Sverige omhänderta sådana amerikanska representanter för nyhetsmedia, som genom New York-kontorets försorg beredes tillfälle resa till Sverige, bör åvila utrikesdepartementets pressbyrå, medan andra besökare torde böra hänvisas till Svenska institutet.

På grundval av det sålunda utarbetade förslaget torde den slutliga medelsanvisningen bestämmas. Därvid bör hänsyn tas även till de medel som samtidigt härmed föreslås till kommersiell information under tionde huvudtiteln, av vilka ca 1 milj. kr. beräknats för sådan verksamhet i Förenta Staterna. I avvaktan på resultatet av denna omorganisation förordar departementschefen en ökning av bidraget under tredje huvudtiteln till Svensk-amerikanska nyhetsbyrån med 65 000 kr. till 749 000 kr.

Den av *Svensk-internationella pressbyrån* bedrivna verksamheten, som numera till ca två tredjedelar finansieras av staten, är enligt vad som allmänt omvittnats effektiv och framgångsrik. Med hänsyn till att det statliga bidraget under senare år vuxit relativt snabbt, har departementschefen funnit sig böra förorda en ökning med endast 25 000 kr.

Posten *Utländska pressbesök* har ansetts böra uppföras med oförändrat belopp, 250 000 kr.

För *Övrig upplysningsverksamhet* förordas att posten utgår med oförändrat belopp, 400 000 kr.

Utskottet finner med tillfredsställelse, att — i överensstämmelse med utskottets tidigare framförda önskemål — samordningen och rationaliseringen av den statliga och statsunderstödda upplysningsverksamheten fortgå såväl i Sverige som på ett växande antal utlandsmarknader.

Jämfört med de medel, som anvisats för innevarande budgetår, innebär Kungl. Maj:ts nu föreliggande förslag en anslagsökning av 365 000 kr. Huvuddelen därav, 275 000 kr., är avsedd för Svenska institutet för att möta anslagsbehov, betingade av automatisk och allmän kostnadsstegring samt önskemålet att i lönehänseende likställa föreståndarna för institutets London- och Pariskontor med specialattachéer inom utrikesförvaltningen. Utskottet tillstyrker detta förslag.

Enligt föreliggande förslag skall Svensk-amerikanska nyhetsbyråns Stockholms-kontor upplösas vid USA-kampanjens avslutning med utgången av år 1965 och fördelas på Svenska institutet och utrikesdepartementets pressbyrå. Den gjorda fördelningen i stort torde böra godtagas. Såsom departementschefen förutsatt bör det få ankomma på den särskilde rådgivaren i

upplysningsfrågor att efter samråd med upplysningsberedningen och berörda upplysningsorgan närmare utforma förslag till fördelning av uppgifter och organisation.

I motionerna I: 325 och II: 386 har hemställts bl. a. att kostnaderna för den del av rundradions programverksamhet gentemot utlandet, som icke täckes av särskilt anslag under tredje huvudtiteln, skola bestridas av licensmedel. Detta skulle innebära, att det under sjätte huvudtiteln uppförda anslaget till Ersättning för viss rundradioverksamhet skulle minskas med 4 000 000 kr. Vid sin behandling av statsverkspropositionen, i vad avser utgifterna å kapitalbudgeten inom kommunikationsdepartementets verksamhetsområde, har utskottet i sitt utlåtande nr 9 avstyrkt ifrågavarande båda motioner. Med hänsyn härtill avstyrker utskottet de nu föreliggande motionerna I: 369 och II: 432, i vilka yrkats att ifrågavarande anslag till Upplysningsverksamhet i utlandet angående Sverige skall höjas med 4 000 000 kr., motsvarande den föreslagna minskningen av förenämnda anslag under sjätte huvudtiteln.

Vad beträffar det i motionerna I: 145 och II: 185 gjorda yrkandet om statligt bidrag till Utlandssvenskarnas förening vill utskottet erinra om att dylikt bidrag första gången utgick budgetåret 1939/40 och då närmast avsåg föreningens verksamhet för svenska flyktingar från Finland. När det stora hjälpbehovet beträffande krigsdrabbade svenskar så småningom upphörde, ombildades föreningen till ett organ för tillvaratagande av utlandssvenskarnas gemensamma intressen i allmänna sammanhang. För denna sin verksamhet erhöll föreningen, även sedan de rent socialt betingade bidragen upphört, statsanslag å 50 000 kr. per år. Anslaget i fråga har alltsedan budgetåret 1939/40 uppförts på femte huvudtiteln.

1958 års besparingsutredning föreslog bl. a., att ett allmänt bidrag till föreningens verksamhet snarare borde utgå från tredje än från femte huvudtiteln. Det kunde därvid enligt utredningen övervägas, om icke behovet av medel för denna verksamhet skulle kunna tillgodoses inom ramen för anslaget till upplysningsverksamhet i utlandet angående Sverige. På de grunder, som besparingsutredningen åberopat, beslöt 1960 års riksdag att anslaget skulle indragas. Detta skedde successivt, så att det för budgetåret 1960/61 utgick med 25 000 kr. och därefter helt upphörde.

Utskottet har tagit del av de för Utlandssvenskarnas förening gällande stadgar, vilka fastställts av Kungl. Maj:t, och även i övrigt inhämtat närmare upplysningar i ämnet. Såvitt utskottet kunnat finna torde de tjänster i form av bl. a. informations- och kuratorstjänst, som föreningen lämnar i individuella fall, utgöra ett komplement till den svenska utrikesförvaltningens bistånd till utlandssvenskar. Den omfattande statliga hjälp, som under och närmast efter kriget lämnades utlandssvenskar, som till följd av krigshändelserna råkat i nöd, administrerades på statsmakternas uppdrag av föreningen.

Enligt vad utskottet inhämtat har Utlandssvenskarnas förening i skrivelse till Kungl. Maj:t den 24 september 1964 hemställt om statsbidrag för sin verksamhet. Denna framställning är alltjämt föremål för Kungl. Maj:ts prövning. Vid sådant förhållande finner utskottet sig böra avstyrka motionerna.

Mot den verkställda beräkningen i övrigt av förevarande anslag har utskottet icke något att erinra.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å motionerna I: 145 och II: 185 samt I: 369 och II: 432, till *Upplysningsverksamhet i utlandet angående Sverige* för budgetåret 1965/66 på driftbudgeten under tredje huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 4 744 000 kr.

Stockholm den 23 mars 1965

På statsutskottets vägnar:

GÖSTA BOHMAN

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet har närvarit

från första kammaren: herrar Näsström, Gillström, fröken Andersson, herrar Birger Andersson, Ivar Johansson, Axel Andersson, Virgin, Rickard Svensson, Söderberg, Per Jacobsson, Mårtensson, Edström, Bengt Gustavsson, Hjorth och Sundin; samt

från andra kammaren: herrar Bohman, Ståhl, Blidfors, Almgren, Mellqvist, fröken Elmén, fru Lewén-Eliasson, herrar Bergman, Nihlfors, fröken Olsson, herrar Kellgren, Antonsson, Fagerlund, Petersson och Sjönell.

Reservationer

1) av fröken *Andersson*, herrar *Virgin*, *Bohman* och *Petersson*, vilka under förutsättning av bifall till reservationen 2 c) vid statsutskottets utlåtande nr 9 ansett att utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

»att riksdagen må, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag och med bifall till motionerna I: 369 och II: 432 samt med avslag å motionerna I: 145 och II: 185, till *Upplysningsverksamhet i utlandet angående Sverige* för budgetåret 1965/66 på driftbudgeten under tredje huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 8 744 000 kr.»

2) av herr *Ståhl*.